

PERMBLEDHJE EKZEKUTIVE

**Plani i Dytë dhe i Tretë Kombëtar i Veprimit për
Efiçencën e Energjisë për Shqipërinë,
2016-2020**

Përmbledhje ekzekutive

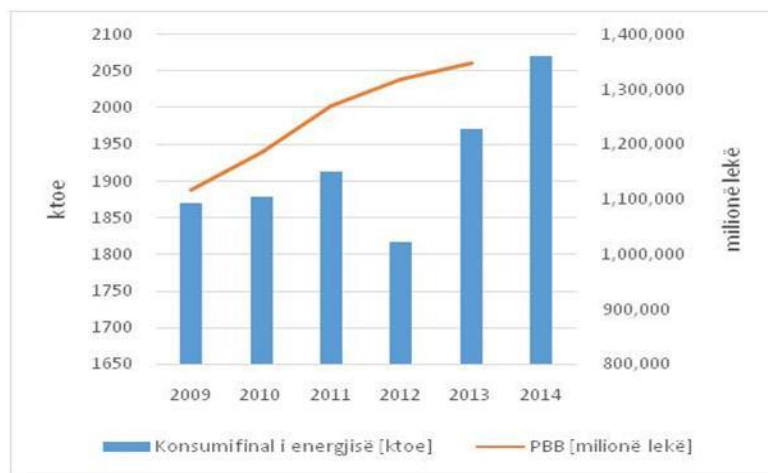
Politika Kombëtare për Efiçencën e Energjisë

Sektori i energjisë konsiderohet nga Qeveria e Shqipërisë si një sektor strategjik për zhvillimin ekonomik të vendit. Për të ofruar një kuadër parimesh operative që mundësojnë planifikimin e politikave qeveritare, në mënyrë të koordinuar, koherente dhe të integruar, Shqipëria ka miratuar një Sistem Planifikimi të Integruar (SPI). Një karakteristikë kryesore e SPI-së është Strategjia e dytë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI-II), e cila përshkruan objektivat kombëtare të zhvillimit social, demokratik dhe ekonomik për periudhën 2015-2020.

SKZHI-II identifikon furnizimin me energji, në mënyrë të sigurtë dhe me kosto efektive, si një objektiv kryesor të politikave për Shqipërinë. Kjo është përcaktuar në kuadër të qëllimeve më të gjera ekonomike, që përfshijnë një normë rritjeje reale të përkohshme e të synuar të Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB) prej 4.9%, deri në 2020. Kjo është në kontrast me një normë rritjeje të ngadalësuar, megjithëse pozitive, ndërmjet 2009 dhe 2013, e shkaktuar pjesërisht nga efektet e krizës financiare globale të 2008-2009 që ende vazhdojnë.

Konsumi final i energjisë në Shqipëri u rrit në mënyrë graduale, ndërmjet 2007 dhe 2011, përpara se të tkurrej në 2012, që përkon me një ngadalësim të ekonomisë shqiptare, siç paraqitet në **Figura 1**. Kjo rënie e konsumit në 2012 ishte veçanërisht e dukshme në nën-sektorin e ndërtimit dhe sektorin e transportit, të cilët janë të ndjeshëm ndaj prodhimit ekonomik. Megjithatë, pavarësisht se rritja e PBB-së mbeti e ulët, prapëseprapë konsumi i energjisë u rrit në mënyrë të shpejtë, në 2013, kryesisht për shkak të rritjes së kërkesës në sektorin e banesave. Më pas, në 2014, konsumi pësoi një rritje të madhe të mëtejshme, kryesisht në sajë të sektorit të hekurit dhe çelikut. Si përmbledhje, gjatë periudhës 2009-2014, konsumi final i energjisë u rrit nga 1,871 ktoe në 2,070 ktoe. Kjo përfaqëson një rritje prej rreth 11%, por norma e rritjes nuk ishte e qëndrueshme gjatë periudhës.

Figura 1 Konsumi final i energjisë gjatë periudhës së shqyrtuar

Burimi: Bilanci Energjetik i Shqipërisë 2009-2014, AKBN; INSTAT

Plani i Parë Kombëtar i Veprimit për Eficiencën e Energjisë në Shqipëri u hartua në përputhje me transpozimin e Direktivës së Bashkimit Evropian (BE) 2006/32/KE (Direktiva e Shërbimeve Energjetike - DSHE) dhe me Vendimin e Këshillit Ministerial të Komunitetit të Energjisë të vitit 2009. Plani u miratua nga Qeveria e Shqipërisë, në shtator 2011, dhe parashikoi arritjen e kursimeve vjetore të energjisë prej 3% në vitin 2012¹ dhe 9% në vitin 2018, të llogaritura si përqindje e konsumit mesatar final të energjisë për periudhën pesëvjeçare 2004-2008 (përfshirë).

Me VKM Nr.348 dt. 11.05.2016 “ Për Miratimin e Strategjisë Kombëtare për zhvillim dhe integrim 2015-2020” për sektorin e energjisë, SKZHI 2015-2020 nxjerr në pah objektiva strategjike shtesë, të cilat përfshijnë një numër objektivash që kanë rëndësi për zbatimin e masave për eficiencën e energjisë:

Uljen e intensitetit të energjisë me mbi 12.5%, deri në 2020, krahasuar me nivelin e 2012;

Plotësimi i angazhimeve të Shqipërisë në kuadrin e iniciativës 20/20/20, me përmirësimi i eficiencës së energjisë dhe ulja e emetimeve të karbonit (CO₂);

Menaxhimi i kërkesës për energji përmes rritjes së eficiencës të përdorimit të energjisë, sidomos në sektorin e ndërtesave;

Uljen e humbjeve të energjisë elektrike në rrjetin e shpërndarjes deri në 14%, deri në 2018;

Në lidhje me ndryshimet klimatike, Shqipëria ka paraqitur *objektivin e saj kombëtar të pikësnyuar* (INDC), i cili është pjesë e procesit të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC), për përcaktimin dhe përmbushjen e objektivave për uljen e emetimeve në nivel ndërkombëtar. Në përputhje me vendimin 1/CP.19 dhe vendimin 1/CP.20 të UNFCCC-së, INDC-të e vendeve përcaktojnë objektivat që lidhen me uljen e emetimeve, mbi bazën e kushteve ekonomike dhe industriale vendase. Shqipëria ka përcaktuar një objektiv të skenarit bazë, i cili synon një nivel kursimesh (ulje të emetimeve të CO₂ me 11.5%, deri në 2030) nën nivelin e trajektores së parashikuar të skenarit bazë.

Për të përmirësuar performancën e sektorit të energjisë në Shqipëri dhe për të përmbushur objektivat e mësipërme, ka zhvillime të konsiderueshme. Për këtë qëllim, Plani Kombëtar i Veprimit për Burimet e Energjisë së Rinovueshme (PKVBER), për periudhën 2015-2020, u miratua nga Këshilli i Ministrave më 20 janar 2016, i cili përcakton planin për arritjen e objektivit të vitit 2020, që 38% e konsumit final të energjisë të jetë nga burimet e energjive të rinovueshme.

Në lidhje me Eficiencën e Energjisë (EE), ligji i referimit për eficiencën e energjisë (ligji nr. 124/2015) u miratua në nëntor 2015, i cili transponon shumë prej kërkesave të Direktivës 2012/27/BE (“Direktiva për Eficiencën e Energjisë”). Në mënyrë të ngjashme, miratim i shpejtë pritet për projektligjin mbi Performancën Energjetike të Ndërtesave (PEN), i cili

¹ Ndërsa objektivi i ndërmjetëm i përcaktuar është 3%, një objektiv më i ulët prej 26 ktoe (rreth 1.4% e sasisë referencë) paraqitet në Tabelën 5 të faqes 14 të PKVEE-së I, me synimin për të reflektuar një qëllim realist në kohën e miratimit.

transponon Direktivën 2010/31/BE ("Direktiva për Performancën Energjetike të Ndërtesave") - një fushë me potencial të lartë në Shqipëri.

Së bashku, këto ligje krijojnë bazën mbi të cilën mund të ngrihet një kuadër rregullator më i plotë, mund të krijohet struktura institucionale dhe mbështetja financiare, si dhe të zbatohen në mënyrë të suksesshme masat e parashikuara në kuadër të kësaj PKVEE-je të re. Në të vërtetë, ligji për eficiencën e energjisë parashikon një detyrim ligjor, i cili mungonte më parë, për Agjencinë për Eficiencën e Energjisë (ose MEI-n, derisa të krijohet Agjencia për EE-në) që të hartojë një PKVEE për Shqipërinë.

PKVEE parashikon një plan sesi këto zhvillime do të arrijnë objektivat e Shqipërisë për eficiencën e energjisë dhe përmbushin detyrimet e saj në kuadër të Direktivës 2012/27/BE ("DEE"), e cila u miratua nga Komuniteti i Energjisë, më 16 tetor 2015, duke mbuluar edhe aspektet përkatëse të DPEN-së.

Pikat kryesore të PKVEE-së

Kjo PKVEE e re për Shqipërinë rishikon arritjet e PKVEE-së I, për periudhën 2010-2014, dhe më pas përshkruan një plan për përmbushjen e objektivave të reja që dalin, për periudhën deri në vitin 2020.

Arritjet e PKVEE së parë, 2011-2018

Shqipëria nuk përballoi një sërë sfidash në zbatimin e masave që përmbahen në PKVEE-në I të miratuar nga Qeveria në Shtator 2011. Shumë prej masave kërkuar bashkëpunimin e ministrive dhe entiteteve të tjera jashtë Ministrisë së Ekonomisë, Tregëtisë dhe Energjisë dhe Ministrisë së Energjisë dhe Industrisë (MEI). Megjithatë, mirëkuptimi, koordinimi ndërministror, dhe si rrjedhojë mbështetja me akte ligjore dhe financiare për planin mungoi, duke penguar integrimin e masave në planet sektoriale.. Gjithashtu, miratimi i ligjit për eficiencën e energjisë, i kërkuar për plotësimin e kuadrit ligjor dhe rregullator për krijimin e tregut për shërbimet energjetike, për Agjencinë e dedikuar për EE-në dhe Fondin për EE-në, u vonuan së tepërmi. Për më tepër, disa masa nuk ishin realiste, si përsa i përket afateve kohore të propozuara, ashtu edhe gadishmerisë për të monitoruar dhe implementuar ato.

Pavarësisht vështirësive të mësipërme, pak progres është bërë për EE-në në Shqipëri. Janë zhvilluar një sërë projektsh pilote për rinovimin e ndërtesave publike, është kryer trajnim për audituesit dhe menaxherët e energjisë, dhe me mbështetjen e institucioneve financiare ndërkombëtare (IFN) dhe donatorëve, bankat vendase ofruan linja kreditimi për masat për eficiencën e energjisë, kryesisht për përmirësimin e veshjeve të jashtme të ndërtesës.

Vlerësimi formal i kursimeve të energjisë të arritura nga masat e mësipërme është penguar nga mungesa e një platforme monitorimi dhe verifikimi, sipas të cilës do të llogariteshin kursimet me metodën "Poshtë-Lart" (PL) (*Bottom-Up*), ndërsa ekzistenca dhe cilësia e ulet statistikave kombëtare ka kufizuar dobishmërinë e metodës "Lart-Poshtë" (LP) (*Top-Down*). Prandaj, për të mundësuar raportim të saktë e në kohë, gjatë periudhës së mbuluar nga kjo PKVEE e re, është parë si masë prioritare krijimi i platformes së monitorimit dhe verifikimit të masave.

Prioritetet për kursimin e energjisë për PKVEE e re.

Stoku i ndërtesave të banimit në Shqipëri dhe efica e energjisë 2020.

Kërkesa për energji nga sektori i ndërtesave të banimit përbën një sfidë të madhe për Shqipërinë. Në vitin 2013, ky sektor ishte përgjegjës për 30 për qind të konsumit fundor kombëtar të energjisë dhe për 60 për qind të konsumit kombëtar të energjisë elektrike. Përgjithësisht, banesat shqiptare ngrohen pjesërisht për pak orë në ditë. Përdorimi i vazhdueshëm i sobave të vjetra me dru zjarri sjell probleme të shumta për mjedisin dhe shëndetin.

Jane propozuar dy paketa në shtesë të kuadrit të sotëm të politikave, të cilat kanë si qëllim ta shndërrojnë stokun e ndërtesave të banimit në ndërtesa me nivelin minimal të harxhimit të energjisë dhe çlirimit të karbonit deri në vitin 2050. Është vlerësuar shkalla e përpjekjeve të nevojshme për të arritur këto objektiva të matura për sipërfaqen e dyshemesë (banimit) të marre në konsiderate, si edhe investimet e kërkuara. Është vlerësuar kursimi i energjisë, kostot e kursyera lidhur me energjinë, impakti në shkarkimet e CO₂ që dhe kosto-efektshmërinë e paketave të ndërhyrjeve².

Gjetjet se konsumi përfundimtar i energjisë në vitin 2015 në sektorin e banimit për shërbimet e energjisë termike ishte 4.9 miliardë kWh, nga të cilat 54% përmbusheshin nga energjia elektrike, 37% nga lënda drusore dhe 9% nga gazi i lëngët. Sektori shkarkoi 96 mijë tonë CO₂ i bashkëlidhur me konsumin e gazit të lëngët. Energjia përfundimtare e konsumuar e përlogaritur mbi bazën e veçorive gjeometrike dhe termike të ndërtesave si dhe veçoritë e sistemeve të instaluar energjisë ndryshojnë në mënyrë thelbësore nga balanca e energjisë. Për këtë shkak, konsumi përfundimtar i energjisë u kalibrua kundrejt balancës duke korigjuar nivelin e sotëm të komfortit termik, shprehimisht sipërfaqja e pjeshme e dyshemesë e ngrohur dhe e ftohur dhe kohëzgjatja e ngrohjes dhe ftohjes së hapësirës.

Duke ndjekur tendencat e tregut, ne supozojmë një rritje të shpejtë të ngrohjes me energji elektrike të banesave ekzistuese. Për këtë shkak, gjatë periudhës 2015 - 2030 konsumi i energjisë elektrike do të rritet afërsisht me 2.2%/vit, ndërsa konsumi i druve të zjarrit dhe gazit të lëngët do të ulet respektivisht me afërsisht 11%/vit dhe 10%/vit. Në vitin 2030, shkarkimet e CO₂ do të zënë 23% të nivelit të tyre në vitin 2015, ndikuar kryesisht prej ndryshimit në llojit të energjisë, kalimit nga gazi i lëngët tek energjia elektrike. Kërkesa për energji në ndërtesat ekzistuese pritet të zvogëlohet pavarësisht rritjes së komfortit termik për shkak të përmirësimeve që lidhen me periudhën e përdorimit të ndërtesës duke marrë në konsiderate rritimin e rinovimit të ndërtesave të stokut ekzistues me 2.8%/vit.

Eshtë e domosdoshme që kodet energjetike të ndërtimit që do të miratohen brenda 2016, në vitin 2022 duhet të parashikohet një kod energjetik edhe më i rreptë, me kërkesa që përfshijnë jo vetëm nderhyrjet në izolimin termik por edhe vendosjen e sistemit termik me efica të lartë. Me qëllim që tregu të përgatitet, Shqipëria duhet të zbatojë kreditë me interesa të ulta për ndërtimin e ndërtesave të reja në mënyrë të arrijë performancën e kërkuar prej kodit të ndërtesave të vitit 2022.

² <http://sled.rec.org/building.html>

Për të siguruar kryerjen e rinovimit të ndërtesave të stokut egzistues, Shqipëria duhet të fusë stimujt financiarë për investitorët e sektorit të ndërtesave të banimit. Deri në vitin 2022, duhet të jepen stimujt financiarë, në mënyrë që të arrihet shkalla e performancës sipas modelit me karbon të ulët.

Kostot e pranuar të investimit për rikonstrukcionin e ndërtesave, të cilat duhen marrë hua nga investitorët shkojnë në rreth 550 milionë EURO për periudhën 2015 deri në 2030, ose 37 milionë në vit. Duke supozuar normën e interesit të kredisë në treg në nivelin prej 15%, normën e interesit të subvencionuar me 0 përqind, dhe një kredi me afat 10 vjeçar, qeveria duhet të japë bankave tregtare 600 milionë EURO si kompensim për uljen e normës së interesit. Kostoja e granteve për qeverinë është 327 milionë EURO për periudhën nga 2015 deri në 2030, ose 22 milionë EURO në vit. Gjithashtu, investitorët duhet të japin 593 milionë EURO për periudhën nga 2015 deri në 2030, ose 37 milionë EURO për kosto shtesë investimi në vit, krahasuar në praktikën *business-as-usual* me qëllim që të zbatohen kërkesat e kodit të ndërtimit të miratuar në vitin 2016.

Stoku i ndërtesave Publike dhe efica e energjise 2020.

Nje studim i financuar nga ADA (Austrian Development Agency) siguroi informacion për modelimin sektorial të stokut të ndërtesave publike të Shqipërisë me qëllim strategjinë e rinovimit të tyre me Efica e Energjise. Një element kyç i arritur në këtë studim është identifikimi i tipologjisë së ndërtesave publike për Shqipërinë, i cili nuk ka ekzistuar më parë. Bazuar në studim janë identifikuar gjashtë kategori në bazë sipas funksionit të ndërtesave Publike që mirëmbahen nga buxheti qendror dhe Lokal: (i) konvikte, (ii) spitale, (iii) kopshte, (iv) zyra, (v) shkolla dhe (vi) universitete. Është vlerësuar kërkesa për energji për çdo kategori.

Është bërë identifikimi dhe kosto e përfitimeve të tjera lidhur me përmirësimin e efica termike përtej kursimeve të kostove të energjisë. Këto përfitime përfshijnë, përveç të tjerave (i) komfortin termik, (ii) shmangiet e çlirimeve të CO₂, (iii) shmangie e efekteve ekonomike nga ndotësve ajrit, (iv) punësimin, dhe (v) rritjen ekonomike

U vlerësuan 6.6 milionë m² sipërfaqe e target grupit të llojeve kryesore të ndërtesave publike, shifër që nuk pritet të ndryshojë në menyre të konsiderueshme. Nderkohe që klasifikimi sipas **Tipologjisë tregon se rreth 75% ose ¾ e sipërfaqes është e zënë nga ndërtesa që përdoren për qëllime arsimore, 13% Zyrat dhe 11% Spitalet. Analiza tregon se 57% është e vendosur në zonën e klimës A, 26% në zonën klimatike B dhe 17% është në zonën klimatike C.**

Kosto e Rikonstrukcionit dhe prioritete

Në mënyrë që të rikonstruktojmë të gjitha ndërtesat publike shqiptare në nivelin e përmirësimit të moderuar, nevojiten **500 milionë Euro ose 70 Miliardë ALL**. Kostot e investimeve për m² janë më të ulët në kategorinë e ndërtimit të konvikteve, e ndjekur nga kopshtet dhe shkollat.

Prioriteti sipas kërkesës për investim klasifikohet fillimisht për Kopshtet, të ndjekur nga Shkollat, Spitalet dhe Zyrat. Investimi më i madh është i nevojshëm në zonën klimaterike A.

Kursimet më të larta të kërkesës për energji primare dhe fundore, si dhe reduktimet e emetimeve të CO₂ për m² janë pa mëdyshje në ndërtesat e zonës klimatike C. Këta tregues janë dy herë më të vegjël për të zonat klimatike A dhe B, dallimi midis tyre nuk është dhe aq i rëndësishëm. Kursimet me të larta të kërkesës për energji primare dhe për m² janë në konvikte, spitale dhe zyra

Zona Klimatike A zë pjesën më të madhe të kursimeve finale të energjisë në vlera absolute për shkak të numrit më të madh të ndërtesave në zonën klimatike A se sa në zonën klimatike C. Për sa i përket potencialit absolut për kursime fillestare dhe përfundimtare, kopshtet janë në radhë të parë, të ndjekur nga shkollat dhe spitalet. Në kushtet e kursimeve të mundshme të shkarkimeve CO₂, potenciali më i madh është në spitale dhe kopshte.

Kursimet Mesatare të Energjisë sipas jetëgjatësisë së rikonstruktimit janë 4.4 EUR/m² në vit, ose 76 EUR/m² gjatë gjithë jetëgjatësisë. Ndërsa Totali i Kursimeve të kostonë së energjisë është 29 milion EUR/vit dhe 502 milionë EUR gjatë jetëgjatësisë. Pothuajse 45% e saj është në zonën klimaterike A për shkak të numrit të madh të ndërtesave. Kursimet më të larta të kostonë së energjisë për m² janë të ofruara nga spitalet, të ndjekur nga konviktet. Shpenzimet e kursyera të energjisë për m² në zonën klimaterike C janë më shumë se dy herë më të larta se ato në zonën klimaterike A dhe janë 65% më të larta se ato në zonën klimaterike B.

Rikonstruksionet e universiteteve nuk janë financiarisht të realizueshme, nëse vetëm shpenzimet e ruajtjes së energjisë do të merren si përfitime (vetëshlyerje më të lartë se jetëgjatësia, raporti kosto-benefit më i lartë se 1, NPV negative, IRR negative). Gjithashtu, rikonstruksionet e shkollave dhe kopshteve, nuk do të jenë financiarisht tërheqëse (NPV negative, raporti kosto-benefit më i lartë se 1). Konviktet dhe spitalet janë financiarisht të realizueshme për rikonstruksione ndërsa zyrat janë në kufi të fizibilitetit.

Vecanërisht të larta janë edhe efektet në GDP dhe punësim. Nëse të gjitha këto përfitime do të merren parasysh në analizën financiare, kost-efektiviteti i rikonstruksioneve të eficientë termale i të gjitha llojeve të ndërtesave publike do të jetë shumë më i lartë.

Skenarët e Rinovimit të ndërtesave publike të parashikuara në PKVEE 2017–2020

Nga modelimi i kryer, janë identifikuar 2 skenarë të mundshëm të cilët mund të përfshihen në planin kombëtar PKVEE.

Skenari i Parë, fokusohet në tipologjinë e ndërtesave ku rikonstruksionet janë me kosto efektive më të lartë dhe të cilat mund të zgjidhen si prioritet nga pikëpamja sociale, të cilat janë, Spitale dhe Kopshtet për të cilat parashikohet rikonstruktimi i 545,000 m², në zonën klimatike C ku kosto totale e investimit është 40 Mil. EUR në periudhën 2017-2020 dhe përbën rreth 8% të stokut total të ndërtesave publike ose 2% në vit (10 Mil. EUR/Vit)

Të gjitha kopshtet dhe spitalet në zonën e klimës C do të rikonstruktohen duke pasur parasysh nivelin e **moderuar** të performancës të përcaktuar masat për përmirësimin e performancës së energjisë.

Skenari i Dytë, parashikon të njëjtën sasi investimi të shpërndarë në të gjitha zonat në mënyrë proporcionale me ndarjen e sipërfaqes së ndërtesave sipas tipit të ndërtesave. Ky skenar sugjeron 530,000 m² sipërfaqe të rikonstruktuar të shpërndarë proporcionalisht në

tre zonat ku kosto 40 mil. EUR do të aplikohet në 8 % të sipërfaqes së ndërtimeve ose 2%/vit që përben 10 mil. EUR në Vit

Aktivitetet e planifikuara për PKVEE-në e re

Miratimi i ligjit për eficiencën e energjisë dhe miratimi në pritje i ligjit për performancën energjetike të ndërtesave, ofrojnë bazën mbi të cilën mund të krijohet një strategji e re për EE-në në Shqipëri. Kjo përfshin krijimin e Agjencisë për Eficiencën e Energjisë (AEE) dhe Fondit për Eficiencën e Energjisë, hartimin e akteve nënligjore e mjeteve rregullatore të nevojshme, dhe më e rëndësishmja zbatimin e një sërë masash të reja, siç propozohet në këtë PKVEE.

Masat e propozuara këtu dhe objektivat për eficiencën e energjisë të krijuara prej tyre, përbëjnë deklaratën e qëllimit të Shqipërisë për përmbushjen e detyrimeve të saj, në kuadër të transpozimit të Direktives së EE-së. Ato përfshijnë kursimet në energjinë primare dhe përdorimin fundor dhe për këtë të fundit adresojnë masa për përdorimin e energjisë në ndërtesa, proceset industriale dhe transportin, si dhe respektimin e rëndësisë së rolit model që duhet të luajë sektori publik.

Tabelat paraqesin, përkatësisht, një pasqyrë të të gjitha masave të propozuara për kursimin e energjisë primare dhe finale, së bashku me kursimet e pritshme deri në 2018, si dhe deri në 2020. Për shkak se AEE-ja nuk është krijuar ende, organi përgjegjës për masat e parashikuara për t'u zbatuar nga AEE-ja është listuar si MEI, me AEE-në në kllapa. Kursimet e pritshme të energjisë për një sërë masash nuk janë dhënë ose për shkak se kërkohet punë shtesë, përpara se ato të mund të vlerësohen me një nivel të arsyeshëm besimi (ky është rasti për pjesën më të madhe të masave në energjinë primare), ose ato janë masa mbështetëse që ndihmojnë në kursimin e energjisë, por vetë nuk rezultojnë drejtpërdrejt në kursime (ky është rasti për masat horizontale).

Tabela 1 Pasqyra e masave në energjinë primare së bashku me vlerësimin e zbatimit të tyre

Nr.	Emërtimi i masës për kursimin e energjisë	Kursimet e pritshme të në 2018 [ktoe]	Kursimet e pritshme të në 2020 [ktoe]	Kosto mil. ALL deri 2020	Reduktimet e karbonit në 2018 [tCO ₂]	Reduktimet e karbonit në 2020 [tCO ₂]	Entiteti përgjegjës	Kategoria e masës
E1	Rivitalizimi i hidrocentraleve ekzistuese	6	18.1	30,800			KESH	Prodhimi i energjisë
E2	Zëvendësimi i transformatorëve jo eficientë Instalimi i nënstacioneve dhe linjave të reja.	10.1	19	16,800	658.0	1,280.0	OST OSHEE	Infrastrukturë
E3	Ulja e humbjeve fikse në transformatorë dhe Optimizimi i konfigurimit të rrjetit TM	9	10	-	530.0	650.0	OSHEE	Operimi
	KURSIME TE ENERGJISE PRIMARE	25.1	47.1	47,600.0	1,188.0	1,930.0		

Tabela 2/1 Pasqyra e masave regullatore dhe Informuese në energjinë finale së bashku me vlerësimin e zbatimit të tyre

Nr.	Emërtimi i masës për kursimin e energjisë	Kursimet e pritshme të energjisë në 2018 [ktoe]	Kursimet e pritshme të energjisë në 2020 [ktoe]	Kosto mil. ALL deri 2020	Kursimet e pritshme të karbonit në 2018 [tCO ₂]	Kursimet e pritshme të karbonit në 2020 [tCO ₂]	Entiteti përgjegjës	Kategoria e masës
R1	Krijimi dhe funksionimi i Agjencisë për Eficencën e Energjisë, neni 25 të ligjit 124/2015 "Për Eficencën e Energjisë", (2017-2020).	0.3	2.1	345.0	1,170.0	3,291.0	MEI/MF	Rregullatore & Infrastrukturë
R2	Krijimi dhe funksionimi i Fondit të Eficencës së Energjisë neni 19- 24 të ligjit 124/2015 "Për Eficencën e Energjisë", (2017-2020).	0.6	2.8	215.0			MEI/MF	Rregullatore & Infrastrukturë

R3	Hartimi dhe miratimi i akteve nënligjore në funksion të Performancës së Energjisë në Ndërtesa: - metodologjia kombëtare e llogaritjes të PEN - kostos optimale për kërkesat minimale të PEN - përdorimi i sistemeve alternative me efikasitet të lartë për sistemet teknike të ndërtesave.	3.61	9.1	28.0	1,487.0	7,167.0	MEI (AEE)/MZ HU	Rregullatore
R4	Vleresimi i potencialit të kursimit të energjisë dhe strategjia e për rinovimin e stokut të ndërtesave PRIVATE, përcaktimi i kostos optimale për efikasitetin e energjisë për ndërtesat që parashikohet ti nënshtrohen një rinovimi të rëndësishëm dhe rregullat për ndërtesa të reja me performancë të lartë.	1.1	3.5	36.7			MEI (AEE)/MZ HU	Rregullatore
R5	Vleresimi i potencialit të kursimit të energjisë dhe strategjia e për rinovimin e stokut të ndërtesave PUBLIKE, përcaktimi i kostos optimale për efikasitetin e energjisë për ndërtesat që parashikohet ti nënshtrohen një rinovimi të rëndësishëm dhe rregullat për ndërtesa të reja me performancë të lartë.	0.8	2.83	33.6	2,341.0	3,665.0	MEI (AEE)/MZ HU	Rregullatore
R6	Hartimi i skemave mbështetëse financiare për përmirësimin e performancës së energjisë, në veshjen e jashtme të ndërtesave dhe sistemet teknike të ndërtesës.	1.2	4.5	14.0			MEI (AEE & Fondi për EE-në)/MZH U	Rregullatore
R7	Hartimi i një plani të veprimit për të rritur numrin e ndërtesave me performancë afër zero-energji.	0.3	1.2	28.0			MEI (AEE)/MZ HU	Rregullatore

R8	Përcaktimi i klases së energjisë për produktet që kanë një ndikim të drejtpërdrejtë ose të tërthortë në konsumin e energjisë, të cilat përmbushin kërkesat minimale të efikasitetit të energjisë,	0.61	3.1	14.0			MZHEETS /MEI (AEE)	Rregullatore
R9	Certifikimi energjetik i ndërtesave	0.34	4.2	-	-	-	MEI (AEE) MZHU	Informimi i detyrueshëm
P2	Miratimi i rregullave për Prokurimet publike 'të gjelbra' me fokus ndërtesat publike	5.07	12.1	28.0	-	-	MEI,MM & MZHETTS	Rregullatore
I1	Kërkesat minimale të efikasitetit të energjisë për proceset industriale dhe skemat detyruese.	2.25	3.7	36.7	-	-	MEI (AEE)	Rregullatore
I3	Marrëveshjet vullnetare për ndërmarjet industriale të kategorizuara si konsumatorë të mëdhenj të energjisë, në përputhje me nenin 12 të ligjit 124/2015 "Për Eficencën e Energjisë".	0.25	0.9	9.8	3,148.0	6,009.0	MEI (AEE)	Rregullatore
H1	Faturimi informativ, Fushatat e ndërgjegjësimit, Edukimi dhe trajnimi për efikasitetin e energjisë.	0.5	1.4	42.0	-	-	MEI (AEE)	Informimi
H2	Promovimi i Kontraktimit të Performancës Energjetike dhe Shërbimeve Energetike	0.3	1.2	14.0	-	-	MEI (AEE)	Informimi
H3	Udhë-treguesi për Auditimet dhe menaxhimin e energjisë për konsumatorët e mëdhenj të energjisë	0.1	1.1	33.6	-	-	MEI (AEE)	Informimi
H4	Krijimi i një sistemi të integruar informacioni për monitorimin, verifikimin dhe zbatimin e politikave për efikasitetin e energjisë	0.5	1.1	140.0	-	-	MEI (AEE)	Monitorimi
	KURSIME TE ENERGIJE FINALE	17.83	54.83	1,018.4	8,146.0	20,132.0		

Tabela 2/2 Pasqyra e masave zbatuese në energjinë finale së bashku me vlerësimin e zbatimit të tyre

Nr.	Emërtimi i masës për kursimin e energjisë	Kursimet e pritshme të energjisë në 2018 [ktoe]	Kursimet e pritshme të energjisë në 2020 [ktoe]	Kosto mil. ALL per 2018	Kosto mil. ALL per 2020	Kursimet e pritshme të karbonit në 2018 [tCO2]	Kursimet e pritshme të karbonit në 2020 [tCO2]	Entiteti përgjegjës	Kategoria e masës
R10	Rinovim i stokut të ndërtesave publike me 2% cdo vit të sipërfaqes së ngrohur/ftohur për ndërtesat që janë në administrim ose përdorim nga një autoritet publik ose nga institucionet që sigurojnë një shërbim ndaj publikut, me qëllimin për përmbushjen e kërkesave minimale të performancës së energjisë.	1.8	4.1	2,100.0	5,600.0	2,000.0	4,913.0	MZHU/MEI (AEE)/Fondi i për EE-në/Pushteti Vendor	Infrastrukturë
P1	Programi 'Ndriçimi Publik me Eficiencë të Energjisë'	1.2	3.9	191.8	334.0	-	-	MEI (AEE/Fondi për EE-në)	Instrument financiar
I2	Auditimet energjetike për ndërrmajat industriale të kategorizuara si konsumatorë të mëdhenj të energjisë, të cilët, sipas skemes detyruese, nënshkruajnë marreveshje vullnetare ne perputhje me nenin 12 të ligjit 124/2015 "Për Eficencën e Energjisë".	1.2	2.3	79.8	152.9	-	-	MEI (AEE/Fondi për EE-në)	Instrument financiar
T1	Trajnim për drejtimin e automjetit në mënyrë eficiente (eco-driving)	3.7	11.8		3.5	293.0	732.0	MTI (e mbështetur nga AEE)	Informimi
T2	Fushatat e informimit dhe edukimit	1.2	3		56.0	3,683.0	9,208.0	MTI (e mbështetur nga AEE)	Informimi
T3	Promovimi i transportit të integruar	3.1	7.4		1,288.0	15,540.0	22,865.0	Pushteti Vendor & MTI (AEE)	Informimi

T4	Etiketimi energjetik i automjeteve të reja	-	3.497		-	-	10,827.0	MTI & MM (AEE)	Rregullatore/Informimi
T5	Stimujt financiarë për automjetet me efikasitet të energjisë	2.2	3.4		1,400.0	4,211.0	10,527.0	MTI/Fondi për EE-në/Pushteti Vendor	Instrument financiar
T6	Transporti intermodal i udhëtarëve dhe i mallrave	-	5.3		-	-	16,360.0	MTI	Infrastrukturë
T7	Modernizimi i sistemit të semaforëve dhe futja e menaxhimit të automatizuar të trafikut	4	15.1		798.0	24,749.0	92,655.0	Pushteti Vendor & MTI (e mbështetur nga Fondi për EE-në)	Infrastrukturë
H5	Raportet e auditimit dhe Ndërhyrjet për përdorim me efikasitet të energjisë në sistemet e furnizimit me ujë dhe kanalizimet.	2.3	9.1		3,920.0	-	-	MTI (e mbështetur nga AEE/Fondi për EE-në)	Infrastrukturë
	KURSIME TE ENERGIJE FINALE	20.70	68.90	2,371.60	13,552.40	50,476.00	168,087.00		

Struktura institucionale dhe qeverisja

Siç u shpreh më lart, strukturat institucionale kanë nevojë që të zhvillohen dhe sqarohen në mënyrë që masat e parashikuara në këtë PKVEE të zbatohen lehtësisht. Në veçanti, ligji për eficiencën e energjisë parashikon krijimin e Agjencisë për Eficiencën e Energjisë, në varësi të MEI-t. Ligji për eficiencën e energjisë kërkon gjithashtu që Agjencia të hartojë aktet nënligjore që duhen miratuar nga ministri, siç parashikohet në ligj, standarde dhe rregullore të tjera teknike për eficiencën e energjisë, të promovojë dhe përhapë informacionin rreth programeve për eficiencën e energjisë, të koordinojë programe trajnimi, të administrojë gjobat dhe verifikojë auditimet. Detaje të mëtejshme mbi detyrat dhe përgjegjësitë e Agjencisë jepen në Seksionin 6.

Ndërsa Agjencia për Eficiencën e Energjisë do të ketë një rëndësi jetike në lehtësimin e zbatimit dhe monitorimit të veprimeve, si një entitet në varësi të MEI-t, ajo nuk do të jetë në gjendje që të sigurojë bashkëpunim ndërministror dhe delegim të përgjegjësive. Prandaj, për të ofruar një rrugë komunikimi dhe bashkëpunimi ndërmjet ministrive, mbi dorëzimin e planit, propozohet një Grup Ndërministror Punë (GNP). Një GNP që përfshin ministrinë dhe agjencinë kryesore, me MEI-n si entiteti drejtues, është krijuar tashmë gjatë hartimit të PKVEE-së dhe në këtë mënyrë pritet që të vazhdojë në një formë të ngjashme gjatë zbatimit të tij, duke u takuar të paktën 4 herë në vit.

Rishikimi i objektivave për kursimin e energjisë dhe arritjet

Siç vihet në dukje më sipër në Seksionin 0, vlerësimi i kursimeve të arritura gjatë periudhës 2010-2014 (përfshirë), në lidhje me zbatimin e PKVEE-së I, është sfidues për shkak të kufizimeve në ekzistencën e të dhënave, qëllimin dhe cilësinë e tyre. Megjithatë, aty ku ekzistonin të dhënat e mjaftueshme për kryerjen e vlerësimit, u zhvillua analiza PL për masat. Kjo analizë arriti në përfundimin që kursimet kumulative të energjisë të arritura deri **në fund të 2015** u vlerësuan në **16.4 ktoe**, që është baras me rreth **0.9% të konsumit referues të DSHE-së**. Kjo u krahasua me një objektiv (të ekstrapoluar) prej 5.2% dhe ndërsa analiza nuk mund të përfshinte të gjitha veprimet e zbatuara deri tani, hendeku është qartësisht i konsiderueshëm dhe për të përshpejtuar veprimin për masat e propozuara në këtë dokument, për periudhën deri në 2020, nënvizon rëndësinë e krijimit, në mënyrë të suksesshme, të mjedisit të përshtatshëm (institucional, rregullator dhe financiar). Pjesa më e madhe e kursimeve të energjisë në periudhën e deritanishme kishin lidhje me përmirësimet e veshjes së jashtme të ndërtesave dhe kolektorët diellorë për ngrohjen e ujit në sektorët e banesave dhe shërbimeve, duke theksuar potencialin e madh të ndërtesave në Shqipëri për kursime të energjisë.

Shqipëria ruan një objektiv të kursimeve kumulative të energjisë, deri në fund të 2018, të barasvlershëm me 9% të konsumit referues të DSHE-së (që është baras me 168 ktoe, përta i përket konsumit final të energjisë, ose 10 herë më shumë se kursimet kumulative që vlerësohet të jenë arritur deri në fund të 2015). Megjithatë, për shkak të kalimit të kohës dhe faktit që rregulloret mbështetëse, financimi dhe modelimi i skemës ende duhet të hartohen dhe zbatohen, ky objektiv nuk është realisht i arritshëm. Kështu që, për të përshpejtuar veprimet për eficiencën e energjisë, propozohet që të zbatohen masa të mjaftueshme në mënyrë që, deri në 2020, kursimet kumulative të energjisë të arrijnë sa më afër këtij niveli që të jetë e mundur.

Prandaj, objektivat që dalin për 2018 dhe 2020, mbi bazën e masave të përfshira në këtë PKVEE, paraqiten në Tabelën 3 dhe Tabelën 4 të mëposhtme. Tabela e parë ndalet në mënyrë specifike tek kursimet finale të energjisë (të paraqitura edhe në formë grafike në **Figura 2**), të ndara sipas sektorëve, ndërsa tabela e dytë paraqet kursimet e energjisë primare dhe asaj finale.

Tabela 3 Objektivat kombëtarë orientues të kursimeve finale të energjisë sipas sektorëve

Ndarja e objektivit në sektorë	Kursimet e vlerësuara të energjisë në 2018 (ktoe)	Kursimet e vlerësuara të energjisë në 2020 (ktoe)
	Nga masat (PL)	Nga masat (PL)
Banesa	10.66	37.43
Shërbime	6.27	16
Industri	3.7	6.9
Transport	14.2	49.49
Horizontale	3.7	13.9
Totali (njësi ekuivalente):	38.5	123.7
Totali (GWh):	447.8	1,438.6
<i>Përqindja (%) krahasuar me skenarin bazë</i>	2.1% (krahasuar me skenarin bazë 2018)	6.8% (krahasuar me skenarin bazë 2020)

Figura 2 Objektiva kombëtare orientuese e kursimeve finale të energjisë sipas sektorëve

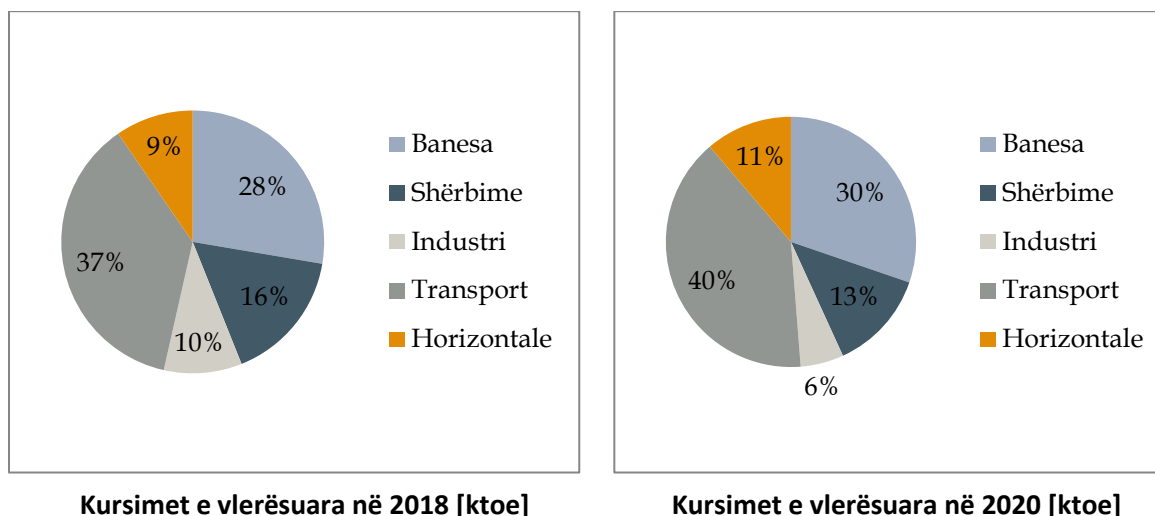

Tabela 4 Pasqyra e objektivave dhe e kursimeve të arritura/të parashikuara të energjisë, si për energjinë primare, ashtu dhe atë finale

	<i>Energjia primare</i>		<i>Energjia finale</i>		
	<i>Objektivi (ktoe)</i>	<i>Kursimet e arritura/parashikuara të energjisë (ktoe)</i>	<i>DSHE</i>		<i>DPEN</i>
			<i>Objektivi i kursimeve finale të energjisë, siç përcaktohet në PKVEE-në e parë/të dytë ose në versionin më të fundit nëse është rishikuar (në terma absolute (ktoe))</i>	<i>Kursimet finale të energjisë të arritura (për 2015) ose të parashikuara (për 2018) (në terma absolute (ktoe))</i>	<i>Objektivi për shtëpitë me konsum energjie pothuajse zero (Të gjitha ndërtesat e reja, përqindja (%) ose shtrëngimi i kërkesave për performancën energjetike)</i>
2012	N/A	N/A	26	10.5	
2015	N/A	N/A	97*	16.4	#
2018	40	-	39	-	
2020	154	-	124	-	Për t'u konfirmuar

* Për shkak se PKVEE-ja e dytë nuk është hartuar për Shqipërinë, objektivi për 2015 është marrë ai i përfshirë në PKVEE e parë, ndërsa objektivat për 2018 dhe 2020 janë ato që dalin në kuadër të këtij dokumenti.

Megjithatë, theksohet që objektivat sasiore të mësipërme për kursimet e energjisë përfaqësojnë vetëm një element të objektivave të kësaj PKVEE-je. Më gjerësisht shihen si:

- Një mjet për të stimuluar dhe zhvilluar tregjet për ofrimin e produkteve dhe shërbimeve me efikasitet të energjisë, duke përfutur kështu ekonomia e Shqipërisë.
- Përmirësim i standardeve të jetesës për qytetarët e Shqipërisë, përmes rritjes së komfortit dhe uljes së emetimeve.
- Kontribut ndaj arritjes së qëllimeve të Shqipërisë për ndryshimet klimatike.
- Ndihmë në modernizimin e transportit, industrisë dhe shërbimeve.